

Міжнародно-правові аспекти управління Інтернетом

Управління Інтернетом являє собою розробку і застосування урядами, приватним сектором і громадянським суспільством, у своїх відповідних ролях, загальних принципів, норм, правил, процедур прийняття рішень і програм, що регулюють еволюцію і застосування Інтернету

Робоча Група з Управління Інтернетом (WGIG),
2005

Сучасний світ не можна уявити без інформаційно-комунікаційних технологій, що стали невід'ємною складовою частиною повсякденного життя. Серед найбільш вживаних технологій поряд з мобільним зв'язком стоїть Інтернет, що перетворив кожного з його користувачів на мешканця кіберпростору – «умовного середовища, всередині якого відбувається електронний зв'язок, що сприймається як реальний спостерігачем, але породжений комп'ютерною системою та не має реального існування; простору віртуальної реальності» [1].

Відносини між людьми, що існували у реальному світі, знайшли своє відображення у цьому новому віртуальному світі завдячуючи трансляційно-комунікативним властивостям Інтернету [2], які постійно вдосконалюються та розширюють можливості для спілкування і взаємодії незалежно від фізичних параметрів відстані й часу, усувають соціальні, мовні, культурні та інші розбіжності та перешкоди.

За стрімким розвитком Інтернету та соціальних відносин, глобальним медіумом яких він виступає, ледве встигає правове рулювання як на державному, так і міжнародному рівнях. Взаємозв'язок між технічними, соціальним та політико-правовими аспектами є настільки явним, що політико-правові рішення, що стосуються Інтернету, прийняті на рівні окремих держав зачіпають інтереси всієї міжнародної спільноти. А технічні чи технологічні рішення, що стосуються інфраструктурних питань Інтернету неминуче мають міжнародні політичні наслідки.

Справедливо зазначається, що «атрибути кібер-простору, такі як, транснаціональність, миттєвість і доступність, на національному та інших рівнях ускладнюють регулювання для реалізації та забезпечення дотримання. Соціальне регулювання у сучасному суспільстві розвивалося всередині фізичних кордонів часу та простору. Розвиток кібер-простору дистанцією його мешканців від місцевого контролю та матеріальних атрибутів громадянства, суверенітету та державності. Це викликає потребу у регуляторних рішеннях, що виходять за межі старих парадигм, та популярність таких функцій як самоорганізація та соціальна взаємодія, аніж інституційна влада» [3, 5].

Все це обумовлює необхідність осмислення сучасних глобальних інформаційно-комунікаційних відносин та вирішення актуальних питань їх регулювання за допомогою як правових, так і інших технічних, технологічних, організаційних, саморегулятивних інструментів тощо.

Наявний комплекс питань, викликаних появою та розвитком Інтернет, що потребує

вирішення міжнародною спільнотою за допомогою міжнародно-правового регулювання, на нашу думку, можна умовно розділити на дві групи. До першої – належать політико-правові аспекти регулювання функціонування та розвитку інфраструктури Інтернету як глобальної інформаційно-комунікаційної мережі. До другої – спеціальні правові питання, що можна охарактеризувати як цивілізаційні «виклики», що привніс Інтернет по відношенню до вже традиційних комунікаційних та медіа засобів, таких як пошта, телефонний зв'язок і телебачення. Останнє пов'язано, насамперед, з дигіталізацією пристроїв та конвергенцією технологій, що викликає потребу перегляду вже існуючих міжнародно-правових актів з метою приведення їх у відповідність до вимог часу. Ця тема буде нами докладно розглянута нами пізніше.

Наразі зупинимось на питаннях, що виникають у зв'язку із функціонуванням та розвитком інфраструктури Інтернету, серед яких ключовим та найбільш актуальним є організаційно-правові засади управління Інтернетом.

У чому полягає актуальність цієї теми, які проблеми в управлінні Інтернет на сьогоднішній день потребують вирішення за допомогою міжнародно-правових інструментів, які шляхи та моделі для цього можуть бути обрані? Спробуємо надати відповіді на зазначені питання. Для аналізу сучасних проблем в управлінні Інтернетом слід повернутися до витоків Інтернету [4], розглянути його розвиток та зрозуміти зв'язки між ключовими політичними гравцями задіяними в цьому процесі.

Інтернет виник з мережі APRANET (Advanced Research Project Agency Network) Департаменту оборони США, яка була запроваджена у 1969 році з чотирма вузлами зв'язку. Проект мав за мету віднайти метод забезпечення збройних сил та уряду США зв'язком після ядерної війни, під час якої були б зруйновані традиційні телекомунікаційні центри та мережі. За первинною концепцією, система повинна була зв'язати кілька вузлів. Повідомлення розділялися на т.зв. «пакунки», кожний з яких мав адресу призначення та власну позицію у цілому повідомленні, а після досягнення місця призначення відновлювалися в ціле. При цьому маршрут просування окремих «пакунків» через «вузли» визначався випадково та проходив через доступні мережі. Зазначена концепція була втілена в комунікаційний стандарт-протокол (TCP/IP), що був успішно застосований на основі APRANET 1 січня 1983 року, звідки розпочинається ера Інтернет.

Незважаючи на те, що Інтернет виник як військово-технічний проект США, що обумовило сьогоднішню архітектуру цієї мережі та кодову основу як спадок, його ключові регулятори та політичні захисники залишаються здебільше приватними та неприбутковими структурами, короткий огляд яких подається нижче.

Суттєвий внесок у розбудову структури Інтернет внесла неприбуткова організація Інтернет Суспільство (ISOC), що була створена у 1992 році в США [5]. IC включає в себе представник різних спільнот, технічних спеціалістів, вчених, учасників телекомунікаційного бізнесу, громадського сектору тощо. Частиною ISOC після приєднання у 1992 році стало Правління Архітектурою Інтернет (IAB-Internet Architecture Board), організація створена раніше у 1983 році [6]. До компетенції IAB віднесено наглядання за архітектурою протоколів та процедур, що використовуються в Інтернет; процедурою створення стандартів Інтернет; публікацією т.зв. «запитів для коментарів» (Request for Comments); надання консультацій з різних регуляторних, технічних та процедурних питань, пов'язаних

з Інтернет та його технологіями. Більшість з членів IAB входить до інших керівних органів, зокрема, до Цільової Групи з Інтернет Проектування (IETF – Internet Engineering Task Force) [7].

IETF без перебільшення можна назвати міжнародною спільнотою дизайнерів мереж, операторів, торговців та дослідників, що об'єднані спільним інтересом у функціонуванні та розвитку Інтернет. Робочими групами IETF проводиться кропітка робота з таких питань як маршрутизація, стандарти та транспортування, що оформлюється після опрацювання на вищому рівні керівною групою (Internet Engineering Steering Group) та направляється до ISOC як Рекомендовані Стандарти [8].

Дослідження з таких питань як протоколи, застосування, архітектура та технології Інтернет проводяться Цільовою Групою з Дослідження Інтернет (Internet Research Task Force), очільник якої призначається IAB. За межами структури ISOC дослідженнями цих питань займається також Консорціум Всесвітньої Мережі (W3C - World Wide Web Consortium), заснований у 1994 році [9].

Ключовою організацією з управління Інтернет, яка також заснована в Сполучених Штатах у 1998 році, є на сьогоднішній день, Інтернет Корпорація Призначених Назв та Номерів (ICANN – Internet Corporation for Assigned Names and Numbers). ICANN відповідає за розміщення адрес в кіберпросторі, передачу протокольних параметрів, управління доменними іменами та функціями кореневих серверів [10].

Дозволимо зробити короткий екскурс в недалеку історію, щоб дати уявлення про генезис цієї організації. Раніше функції адміністрування адресного простору в Інтернет виконувалось за контрактом між Урядом США та організацією IANA – Internet Assigned Numbers Authority [11]. Модель регулювання передбачала наявність одного міжнародного провайдера системи доменних імен (DNS), якою являлась корпорація Network Solution Inc. для gTLD – глобальних доменів верхнього рівня (.com, .net, .gov, .edu, .org). Слід зазначити, що після 1994 року відбувся досі не бачений бум розвитку Інтернет, завдяки поширенню аплікацій кібер-простору – WWW.

Стрімке збільшення чисельності користувачів супроводжувалось лавиною нових доменних імен. Реєстрація нових доменних імен зростає з 300 на місяць у 1992 році до 45.000 щомісячно у 1995 році. З 1995 по 1996 рік кількість зареєстрованих доменних імен зростає з 150.000 до 637.000, з яких 60% становили – «.com». При цьому, реєстраційний збір утримувався приватною неприбутковою корпорацією Network Solutions, Inc (NSI) на підставі 5-річної угоди про співробітництво з Національною Науковою Фундацією (NSF) США.

Комерціалізація адресного простору в Інтернет викликала суттєвий політичний тиск з боку ISOC, Європейської Комісії та міжнародних організацій на Уряд США. Якщо в середовищі технічних спеціалістів ISOC панували економічні мотиви та намагання зберегти контроль на «їхнім» Інтернет, Європейська Комісія намагалась здобути політичний вплив на регулювання Інтернет та покласти ці функції на міжнародну організацію, зменшивши регуляторну монополію Сполучених Штатів.

Саморегулювання приватного сектору як концепція регулювання Інтернет активно просувається адміністрацією президента Клінтона у цей період. Її втілення в адміністрування адресного простору Інтернет знайшло в т.зв. «Білому документі з

управління Інтернет» [12].

Хоча політичні мотиви обрання саме такого підходу знаходяться в іншій площині. Як зазначає M. Mueller, «галузева саморегуляція» була ширмою для процесу, що може бути точніше описаний як «закулісна» гра між двома основними гравцями – приватним та державним, обидва з яких представляли інтереси США [13].

Тим самим, було відкинуто пропозиції Європейської Комісії покласти функції регулювання Інтернет на міжнародну організацію [14]. Покладення цієї функції на організацію «приватного сектора» - ICANN технічно позбавляло Європейську Комісію можливості брати безпосередню участь та впливати на рішення, проте за Сполученими Штатами залишилися важелі впливу на будь-яку організацію «приватного сектора», що до цього часу опікувалася проблема регулювання Інтернет та знаходиться під їх юрисдикцією.

У 2009 році між ICANN та Департаментом торгівлі США було підписано т.зв. «Підтвердження Зобов'язань» (Affirmation of Commitments), згідно з яким сторони підтвердили незалежний статус ICANN та прагнення сприяти міжнародній участі в технічній координації системи доменних імен (DNS) [15].

Білий документ з управління Інтернет закликав ICANN та BOIB створити механізм вирішення спорів, щоб система доменних імен не створювала можливостей для порушення прав власників товарних знаків. Таким чином, на ICANN було покладено суттєві регуляторні та право-забезпечувальні функції, пов'язані із інтелектуальною власністю, що споконвічно належали до урядових повноважень; а до вироблення політики щодо управління Інтернетом долучились представники індустрії інтелектуальної власності.

ICANN затвердив політику щодо вирішення спорів стосовно доменних імен (UDRP) у жовтні 1999 року [16]. Тим самим було запроваджено глобальний, єдиний процес вирішення спорів між власниками товарних знаків та реєстрантами доменних імен. Вирішенням спорів займаються призначені ICANN організації, серед яких значиться також Центр арбітражу та посередництва BOIB [17].

Під впливом лобіювання з боку індустрії інтелектуальної власності Конгресом США у 1999 році було прийнято законодавчі зміни, якими запроваджувалось покарання за т.зв. «кібер-сквотинг» (навмисну, недобросовісну та оманливу реєстрацію доменних імен) та поширювався правовий захист товарних знаків на сферу присвоєння доменних імен, що легітимізувало політику, запроваджену ICANN [18].

Політика UDRP, на думку багатьох дослідників, вже давно потребує перегляду [19–26]. У документі, нещодавно підготовленому спільнотою некомерційних користувачів (NCUC), що входить до правління ICANN в складі GNSO, наголошується на необхідності розгляду цього питання не у вузькому колі експертів, а в рамках існуючих процедур GNSO [27].

Під впливом міжнародної громадськості та інших політичних гравців, зокрема ЄС, відбувається активне обговорення необхідності передачі важелів контролю, що історично були в руках Уряду Сполучених Штатів, до ширшого кола керманів, що колективно представлятимуть глобальні спільноти технічних спеціалістів та користувачів Інтернет. Наразі триває активна міжнародна дискусія щодо реформування управління ICANN, яке залишається недостатньо прозорим та представницьким з точки зору досягнення глобальних цілей розвитку Інтернет [28-30].

Існуючим станом справ з регулюванням Інтернет незадоволена Європейська Комісія. У зверненні до Європарламенту та Ради про організацію та управління Інтернет та резолюції Ради у 2000 році зазначалось про необхідність досягнення збалансованого та рівного наглядання за діяльністю ICANN з боку публічної влади, визначення правил управління загальними доменами та розділення діяльності реєстрів та реєстраторів, а також передачі адміністрування системою кореневих серверів від Департаменту торгівлі США до ICANN під належним наглядом публічної влади [31].

У червні 2009 року вимоги Європейської Комісії стають більш чіткими та системними. У зверненні «Інтернет урядування: подальші кроки» зазначається, що Інтернет став критично важливим ресурсом для усього світу та особливо для ЄС, з огляду на повсякденне користування його послугами звичайними користувачами, бізнесом та урядами. А тому надійність Інтернет має забезпечуватися не тільки Інтернет організаціями, що відповідальні за координацію ресурсів [32].

Не відкидаючи важливість участі приватного сектору у конструюванні та щоденному адмініструванні Інтернет, з чим, на думку Європейської Комісії, приватний сектор справляється добре, наголошується на очікуванні користувачами від їх держав правових гарантій забезпечення дотримання загальносупільних інтересів, що не будуть знехтуванні на користь комерційним або регіональним інтересам під час визначення майбутнього управління Інтернет.

Ключовими принципами управління Інтернет визначено: безпеку та стабільність, повагу до прав людини, свободи вираження поглядів, приватності, захист персональних даних та сприяння культурній та мовній різноманітності. До цього додаються ключові принципи, що забезпечують розвиток Інтернет:

- відкрита, сумісна та сітьова ('end-to-end') фундаментальна основа архітектури Інтернет повинна поважатися;

- участь приватного сектору у повсякденному адмініструванні Інтернет повинна підтримуватися приватними організаціями відповідальним за координацію Інтернет ресурсів, що мають бути підзвітними міжнародній спільноті за свою діяльність. Роль держав повинна в основному сфокусуватися на принципах вироблення політики та не опікування повсякденною діяльністю Інтернет;

- багатосторонній процес управління Інтернетом продовжує забезпечувати ефективний та недискримінаційний механізм глобальної кооперації та заслуговує на подальшу підтримку;

держави потребують повної взаємодії з цим багатостороннім процесом, а зацікавлені сторони мають визнавати, що держави, в кінцевому рахунку, відповідальні за вироблення та впровадження державної політики;

- домовленості з управління Інтернетом повинні бути на недискримінаційній основі, адресувати нагальну потребу покращення участі країн, що розвиваються, у ключових форумах з прийняття управлінських рішень

Нарікання Європейської Комісії викликає той факт, що ICANN до цього часу є зовнішньо підзвітним лише уряду Сполучених Штатів на підставі Угоди про Спільний Проект (Joint Project Agreement) [33] та контракту про технічне адміністрування IANA [34], в той час як адміністрування файлів кореневих серверів є питанням надзвичайної важливості не лише

для уряду США, але й для усіх країн світу.

Існуюча багатостороння модель ICANN представлена на таблиці [35].

До складу Правління ICANN входять:

президент та виконавчий директор;

Організація з Адресної Підтримки (ASO) – перегляд та підготовка рекомендацій щодо адресної політики Інтернет Протоколу (IP) - <http://aso.icann.org/>;

Організація з Підтримки Глобальних Назв (GNSO) – розробка та рекомендація з питань, що стосуються глобальних доменів верхнього рівня (gTLD), до її складу входить шість представницьких груп-спільнот (constituency), що представляють «Комерцію та бізнес», «Держателів реєстрів gTLD», «Інтелектуальну власність», «Постачальників Інтернет-послуг та провайдерів з'єднання»; «Громадськість»; «Реєстраторів» - <http://gnso.icann.org/>;

Організація з Підтримки Назв Коду Країни (ccNSO), до складу якої входять національні менеджери ccTLD - <http://ccnso.icann.org/>;

Розширений консультативний комітет (ALAC) - уповноважений представляти інтереси глобальних індивідуальних користувачів, складається з 15 призначених членів, по три з п'яти географічних регіонів: Африки, Азії/Океанії/Австралії, Європи, Латинської Америки/Карибських островів та Північної Америки. До того ж, більше 40 організацій акредитовані як «розширена структура», що складають регіональні консультативні організації - <http://www.atlarge.icann.org/>;

Дорадчий Комітет з Безпеки та Надійності (SSAC) – надає поради з питань безпеки та надійності системи локації адрес та назв в Інтернет - <http://www.icann.org/en/committees/security/>;

Дорадчий Комітет з Системи Кореневих Серверів (RSSAC) – надання поради з діяльності кореневих серверів системи доменних імен - <http://www.icann.org/en/committees/dns-root/>;

Цільова Група з Інтернет Проектування (IETF) – розробка технічної документації з використання, проектування та управління Інтернетом - <http://www.ietf.org/>;

Урядовий Дорадчий Комітет (GAC) – членство в якому відкрито для усіх національних урядів, окремих економічних об'єднань, визнаних на міжнародному рівні, а також міждержавних організацій в якості спостерігачів. Згідно із статутом ICANN, поради GAC є обов'язковими для розгляду Правлінням, яке має право погодитися з пропозиціями GAC або обґрунтовано їх відхилити - <https://gacweb.icann.org/>.

Відзначаючи відсутність міжнародного консенсусу щодо створення нової міжнародної організації для виконання наглядових функцій або покладення такої відповідальності на будь-яку існуючу організацію, Європейська Комісія не виключає можливості використання альтернативного підходу, щоб зробити ICANN зовнішньо підзвітною таким чином, що кожний уряд (держава) зможе у своїх власних інтересах здійснювати обов'язки відповідно до свого рівня компетенції. Існуючий механізм, коли Урядовий Дорадчий Комітет (GAC) дає раду приватній корпорації, на думку Європейської Комісії, не є ефективним засобом

здійснення державної політики. А односторонній нагляд стосовно ICANN та IANA з боку Сполучених Штатів має бути замінений на інший механізм для забезпечення багатосторонньої підзвітності ICANN.

Слід також додати, що існуюча система управління ICANN гальмує подальший розвиток Інтернет та конкуренцію серед власників доменних імен, не даючи розширити адресний простір новими доменами верхнього рівня (gTLD) та надати доступ на цей ринок нових гравців. Причиною тому є лобістські зусилля представників власників товарних знаків, національних реєстраторів старих доменів та великих бізнес-структур, які панують в старих доменах, серед яких найбільш представлений «.com».

Підтвердженням тому є нещодавній конфлікт, що виник у зв'язку з розглядом питання про перегляд політики щодо вирішення спорів стосовно доменних імен (UDRP). Урядовий Дорадчий Комітет (GAK), що представляє інтереси урядів, направив 14 вересня 2011 року пропозицію до ради Організації з Підтримки Глобальних Назв (GNSO), в якій зазначив про прийняте GAK рішення щодо недоцільності ініціювання перегляду політики UDRP [36]. Як стало відомо, текст пропозиції був підготовлений юридичною фірмою, розташованою у США, що спеціалізується на представництві інтересів власників товарних знаків [37].

Вищенаведений досвід діяльності ICANN яскраво вказує на вади функціонування існуючої системи регулювання Інтернет на засадах «приватної саморегуляції» та необхідність пошуку більш прозорої, збалансованої та ефективної моделі.

За концепцією L. Lessig, порядок та контроль в Інтернет забезпечується завдяки технічному дизайну (архітектурі) системи, ненормативному регулюванню та національному законодавству. На його думку, Інтернет не тільки формується через «код», на якому він побудований, але також розвиток «коду» дозволить комерційному сектору опанувати «досконалим засобом контролю» за «підтримки держави» [38].

Проте, такий підхід, що покладає функціональний детермінізм в основу розвитку регулювання Інтернет, входить у протиріччя з такими властивостями сучасних глобальних комунікацій як децентралізоване функціонування, відкритість і свобода вибору, без яких неможливий соціальний розвиток. У тоталітарних суспільствах обмеження вільного руху інформації через глобальні комунікації є поширеною практикою, що втілює цензуру за допомогою технічних засобів та співпраці з лояльним бізнесом [39].

Необхідність підпорядкування технічних регуляторів визначеним політичним цілям та пріоритетам, що повинні закладатися в архітектуру мережі та код (протоколи, стандарти, процедури), вимагає впровадження механізмів політичного контролю за технічною складовою розвитку Інтернет. Як зазначає J.Kurbaliја, «всякий раз, коли це можливо, принципи, такі як свобода комунікацій, повинні чітко проголошуватися на політичному рівні, а не мовчазно припускатися на технічному рівні. Технологічні рішення повинні посилювати політичні принципи, а не залишатися лише єдиним шляхом їх просування» [40].

Саморегуляція приватного сектору здійснюється, як правило, шляхом складання кодексів поведінки або сумлінної бізнес-практики. Попри те, що саморегуляція є корисним засобом для регулювання поведінки учасників всередині ринку, застосування її до чутливих публічних питань, зокрема, регулювання змісту інформації (контенту) в кіберпросторі (WWW) та інших питань, що стосуються фундаментальних прав та свобод

користувачів, на нашу думку, без належного контролю з боку держави не є виправданим. Ця сфера має прямий зв'язок з публічними функціями держави, а тому якщо держава делегує певні регуляторні функції приватному сектору, така діяльність має бути настільки прозорою та підзвітною, щоб не викликати жодних сумнівів у її відповідності публічним інтересам.

Покладання регуляторної функції на комерційний сектор, що здебільше орієнтований на прибутковість інвестицій в телекомунікаційному секторі, на нашу думку, не відповідатиме у повній мірі інтересам розвитку Інтернету як глобального медіуму. Його цінність (vs «ціна») вимірюється не капіталізацією інвестицій у телекомунікаційну інфраструктуру, а доданою вартістю, що створюється в його середині, у т.зв. кіберпросторі, соціальними комунікаціями. Орієнтація саме на ціннісний підхід, на наш погляд, дозволить визначити оптимальну «формулу» для регулювання Інтернет.

Робочою групою з управління Інтернетом (WGIG) , що була створена під час роботи BCIC, було запропоновано чотири моделі управління інфраструктурою [41]. За першою моделлю, при ООН створюється Глобальна Рада Інтернет (GIC), в якій держави є членами, а представники приватного сектора та громадського сектору входять з правом дорадчого голосу. ICANN стає підзвітним GIC. За другою моделлю, взагалі не створюється спеціальної організації для контролю за ICANN. При цьому, посилюються дорадчі функції GAC, а міжнародна дискусія щодо розвитку Інтернет ведеться в рамках форуму, в якому беруть участь державний, приватний та громадський сектори. За третьою моделлю створюється Міжнародна Рада Інтернет, в якій беруть участь держави на правах членів, а приватний та громадський сектор виступають лише з дорадчим голосом. Цій організації стає підзвітним ICANN, проте його роль залишається незмінною.

Нарешті за четвертою із запропонованих моделей, пропонується розділити функції політичні , управлінські та контрольні. Модель передбачає наявність глобального форуму з учасниками з трьох секторів, Глобальної Ради з Політики Інтернет (GIPC), в якій членами є держави, а приватний та громадський сектор є спостерігачами; а також Наглядового Комітету, який призначається GIPC та уповноважується наглядати за ICANN.

Як вбачається із запропонованих моделей, жодна з них не змінює функції ICANN, не трансформує його в багатосторонній орган та не посилює вплив держав на прийняття ним рішень. Запропоновану участь приватного та громадського сектору на правах дорадчого голосу або спостереження в керівному органі (GIC, IIC або GIPC) також не можна вважати ефективною формою збалансованого представництва.

На нашу думку, потребує реформування, насамперед, ICANN. Його надмірна централізація, монополізація та підзвітність єдиному уряду – уряду Сполучених Штатів не дозволяє в повній мірі врахувати загальносупільні інтереси глобального розвитку.

13 вересня 2011 року уряди трьох країн - Індії, Бразилії та Південної Африки (IBSA), що влаштували 1-2 вересня цього року конференцію з управління Інтернетом, зробили спільну заяву, у якій закликали до створення «нового глобального органу» з управління Інтернетом. Цей орган повинен:

«і. бути розташованим в рамках системи ООН; ii. виконувати завдання з розробки і запровадження міжнародної публічної політики з метою забезпечення координації та узгодження наскрізних глобальних питань, пов'язаних з Інтернетом; iii. інтегрувати та

контролювати органи відповідальні за технічне та операційне функціонування Інтернету, включаючи запровадження глобальних стандартів;iv. вирішувати питання розвитку, що стосуються Інтернету; v. здійснювати арбітраж та вирішувати спори, якщо необхідно, та ві. нести відповідальність за кризове управління» [42].

Ініціаторами планується, що ця рекомендація після схвалення на самміті у жовтні ц.р. буде представлена на 66-й Генеральній Асамблеї ООН. Проте, незважаючи на проголошену спрямованість на багатосторонність управління Інтернетом, рекомендація не містить жодного натяку на участь в цьому процесі громадянського суспільства та приватного сектора, що не дозволяє її сприймати як дійсно демократичну ініціативу, а не чергову спробу взяти Інтернет під державний контроль [43].

Слід наголосити, що в Женевських принципах інформаційного суспільства (BCIC) питання повної і дієвої участі усіх зацікавлених сторін в управлінні Інтернетом, з урахуванням їх компетенції та повноважень у відповідних сферах впливу, є ключовим:

«49. Управління Інтернетом охоплює як технічні питання, так і питання державної політики, та повинно залучати всі зацікавлені сторони і відповідні міжурядові і міжнародні організації. У зв'язку з цим визнається, що:

а) політичні повноваження з пов'язаних з Інтернет питань державної політики є суверенним правом держав. У них є права і обов'язки щодо пов'язаних з Інтернет питань міжнародної політики;

б) приватний сектор відіграє і повинен продовжувати відігравати важливу роль у розвитку Інтернет, як в технічній, так і в економічній сферах;

с) громадянське суспільство також відіграє важливу роль в питаннях Інтернету, особливо на рівні громад, і повинно продовжувати грати таку роль;

г) міжурядові організації відіграють і повинні продовжувати грати роль, сприяючи міждержавній координації з питань, пов'язаних з Інтернет;

е) міжнародні організації також відіграють і повинні продовжувати грати важливу роль у розвитку технічних стандартів і відповідної політики стосовно Інтернету» [44].

Альтернативною моделлю управління Інтернетом може бути багаторівнева система, що включає такі складові: верхній рівень – багатосторонній політичний представницький орган, що включає основних політичних учасників (держави, регіональні організації, представників ІКТ-індустрії, громадянське суспільство - спільноти користувачів); виконавчий орган – секретаріат, до якого делегуються представники багатостороннього представницького органу та входять представники технічного органу. Виконавчий орган укладає контракти з регіональними реєстраторами, технічними виконавцями – адміністраторами адресного простору і є підзвітним представницькому органу; технічний орган (можливо на основі ICANN), до складу якого входять представники регіональних реєстраторів, технічні спеціалісти, що координують технічні питання, які виносяться на розгляд та затвердження виконавчому органу, а у разі необхідності прийняття політичного рішення, - на розгляд та прийняття представницьким органом.

Таким чином, забезпечується багатосторонність, пропорційність представництва, прозорість і підзвітність діяльності та оперативність вирішення організаційно-технічних питань. Принципи та пріоритети розвитку інфраструктури Інтернету повинні бути закріплені в міжнародно-правовій угоді, яка має утворити нову міжнародну організацію або

реформувати існуючу в рамках ООН з трансформацією її у відповідність до вищенаведеної моделі.

В загальній частині міжнародно-правової угоди мають знайти закріплення принципи розвитку інформаційного суспільства, зокрема, ті, що містяться в документах BCIC [45].

До компетенції цієї організації слід також віднести розробку нових міжнародно-правових угод в інформаційно-комунікаційній сфері, координацію діяльності з розробки та внесення змін до існуючих міжнародно-правових актів.

Окремі актуальні питання, пов'язані з розвитком ІКТ, що потребують міжнародно-правового регулювання будуть розглянуті в наступних публікаціях.

Список посилань:

- [1] Oxford English Dictionary, 2000.
- [2] Federal Networking Council: “ ‘Internet’ refers to the global information system that (i) is logically linked together by a globally unique address space based on the Internet Protocol (IP) or its subsequent extensions/follow-ons; (ii) is able to support communications using the Transmission Control Protocol / Internet Protocol (TCP/IP) suite or its subsequent extensions/follow-ons, and/or other IP-compatible protocols; and (iii) provides, uses, or makes accessible, either publicly or privately, high level services layered on the communications and related infrastructure described therein.”
- [3] Y. Akdeniz, C. Walker, D. Wall. The Internet, Law and Society, 2000. – 388 p.
- [4] Хронологію Інтернет див.: [Robert H'obbes' Zakon](http://www.zakon.org/robert/internet/timeline/). Hobbess' Internet Timeline 10.1 – <http://www.zakon.org/robert/internet/timeline/>
- [5] The Internet Society (ISOC). – www.isoc.org/.
- [6] Internet Architecture Board – www.iab.org/
- [7] Internet Engineering Task Force. – <http://www.ietf.org/>
- [8] Internet Engineering Steering Group. – <http://www.ietf.org/iesg/>
- [9] The World Wide Web Consortium (W3C). – <http://www.w3.org/Consortium/>
- [10] The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers. – <http://www.icann.org/>
- [11] The Internet Assigned Numbers Authority (IANA). – <http://www.iana.org/>
- [12] Management of internet names and addresses, Statement of Policy / Department of Commerce, NTIA // Federal Register. – 1998. – vol 63. – No 111. – <http://www.icann.org/en/general/white-paper-05jun98.htm>
- [13] M. Mueller. ICANN and Internet governance: sorting through the debris of ‘self-regulation’ // The journal of policy, regulation and strategy for telecommunications, information and media. – 1999. – Vol 1. – No 6. – P.10. – http://www.icannwatch.org/archive/mueller_icann_and_internet_governance.pdf
- [14] Internet Governance. Communication from the European Commission to the European Parliament and to the Council / Com. – 1998. – 476.
- [15] Affirmation of Commitments by the United States Department of Commerce and the Internet Corporation for Assigned Names and Numbers. – 30.09.2009. – <http://www.icann.org/en/documents/affirmation-of-commitments-30sep09-en.htm>.
- [16] ICANN Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, 1999. – <http://www.icann.org/en/udrp/principal.html>

[17] Перелік організацій, призначених ICANN для вирішення спорів, розміщений на:
www.icann.org/en/dndr/udrp/approved-providers.htm

[18] “Anticybersquatting Consumer Protection Act” (ACPA) критикується як такий, що порушує свободу слова. Аргументація зводиться до того, що доменне ім’я може являти собою редакційну або художню пародію товарного знака, до якого воно схоже, що є формою вираження поглядів, яка захищається Першою поправкою до Конституції США. Див.: Henry Cohen. Legislation to Prevent Cybersquatting/Cyberpiracy. – Congressional Research Service Report // RS20367. – 2000. – <http://wikileaks.org/wiki/CRS-RS20367>.

[19] Helfer, Laurence R. and Dinwoodie, Graeme B. Designing Non-National Systems: The Case of the Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy // William & Mary Law Review. – 2001. – Vol. 43. – P. 141, 2001. – <http://ssrn.com/abstract=275468>

[20] Mueller, M. Rough Justice: A Statistical Assessment of ICANN's Uniform Dispute Resolution Policy // The Information Society. – 2001. – Volume 17. – Issue 3. – P. 151 – 163.

[21] Mueller, M. Success by Default: A New Profile of Domain Name Trademark Disputes under ICANN's UDRP, 2002. – <http://dcc.syr.edu/PDF/markle-report-final.pdf>.

[22] Geist, Michael. Fair.com? An Examination of the Allegations of Systemic Unfairness in the ICANN UDRP, 2001. – <http://aix1.uottawa.ca/~geist/geistudrp.pdf>

[23] Froomkin, A. Michael Uniform Dispute Resolution Policy—Causes and (Partial) Cures // Brooklyn Law Review. – 2002. – No. 67. – P. 605.

[24] Selby, John. Competitive Justice?: The Role of Dispute Resolution Providers under ICANN's UDRP // Macquarie Journal of Business Law. – 2004. – No. 1. P. 23.

[25] T. Lee, D. Hunter and D. Orr. Cohesion and Coherence in the UDRP, 2008.

[26] Komaitis, Konstantinos. The Current State of Domain Name Regulation: Domain Names as Second-Class Citizens. – Routledge, 2010.

[27] Comments of the Noncommercial Users Constituency (NCUC) on the Preliminary GNSO Issue Report on the Current State of the Uniform Dispute Resolution Policy (UDRP). – <http://forum.icann.org/lists/prelim-report-udrp/pdfn9gXwk5UTa.pdf>.

[28] M. Mueller. ICANN and Internet governance: sorting through the debris of ‘self-regulation’ // The journal of policy, regulation and strategy for telecommunications, information and media. – 1999. – Vol 1. – No 6. – P.10. – http://www.icannwatch.org/archive/mueller_icann_and_internet_governance.pdf

[29] Reforming Internet Governance: Perspectives from the Working Group on Internet Governance (WGIG), Edited by William J. Drake. – United Nations ICT Task Force, 2005. – 285 p. – http://www.wgig.org/docs/book/WGIG_book.pdf

[30] Thomas M. Lenard and Lawrence J. White. ICANN at a Crossroads: a Proposal for Better Governance and Performance, 2009. – <http://www.techpolicyinstitute.org/files/icann%20at%20a%20crossroads1.pdf>

[31] Resolution of The European Parliament of 19 February 2001 on the organisation and management of the internet – international and European policy issues 1998-2000 // OJ. – 2001. – C 343. – P. 286.

[32] Internet governance: the next steps. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council / COM. – 2009. – 277. –

http://ec.europa.eu/information_society/policy/internet_gov/docs/communication/comm2009_

277_fin_en.pdf

- [33] <http://www.icann.org/en/jpa/>
- [34] <http://www.icann.org/en/general/iana-contract-14aug06.pdf>
- [35] Diagram of ICANN's multi-stakeholder model. – <http://www.icann.org/en/structure/>.
- [36] GAC statement on a possible UDRP PDP, 14.09.2011. – <http://gacweb.icann.org/download/attachments/1540128/GAC+advice+on+a+possible+UDRP+PDP+Sep.+2011.pdf?version=1&modificationDate=1317031454236>
- [37] Konstantinos Komaitis. The latest GAC Fiasco: the UDRP Letter to the GNSO, 19.09.2011. – <http://www.komaitis.org/1/post/2011/09/the-various-serious-issues-with-the-gac-letter-to-the-gns-o-on-the-udrp.html>.
- [38] Lawrence Lessig. Code and Other Laws of Cyberspace. – New York, 1999. – P. 233.
- [39] Silencing the Net: The Threat to Freedom of Expression On-line / Human Rights Watch, 1996. – http://epic.org/free_speech/intl/hrw_report_5_96.html.
- [40] Jovan Kurbalija. An Introduction to Internet Governance. – Diplo Foundation, 2010. – P.21. – <http://www.diplomacy.edu/poolbin.asp?IDPool=1060>
- [41] Izumi Aizu. ICANN AtLarge and Internet Governance @WSIS. – 2006.
- [42] IBSA Multistakeholder Meeting on Global Internet Governance Recommendations, (Rio de Janeiro, Brazil, September 1-2, 2001) – http://www.culturalivre.org.br/artigos/IBSA_recommendations_Internet_Governance.pdf
- [43] Milton Mueller. India, Brazil and South Africa call for creation of "new global body" to control the Internet. – http://blog.internetgovernance.org/blog/_archives/2011/9/17/4901669.html
- [44] Declaration of Principles. Building the Information Society: a global challenge in the new Millennium / Document WSIS-03/GENEVA/DOC/4-E. – 12 December 2003. – <http://www.itu.int/wsis/docs/geneva/official/dop.html>.
- [45] Документи Всесвітнього Самміту з Інформаційного Суспільства (BSIC): Декларація принципів та План Дій. – Женева, 2003; Зобов'язання та Програма для інформаційного суспільства. – Туніс, 2005. – <http://www.itu.int/wsis/outcome/booklet/indexru.html>